

Kannanotto prostituutiokeskusteluun

Hyväksytty Seksialan Liiton syyskokouksessa 15.12.2002

Sisältö	1. Meillä on oikeus tulla kuulluksi 1
	2. Naiskauppa 2
	3. Paritus 4
	4. Rikollista vai laillista toimintaa? 5
	5. Ihmisoikeudet seksityössä 6
	6. Uhrin prostituutiossa 7
	7. Eettinen näkökulma 8
	8. Terveysnäkökulma 9
	9. Markkinatalouden kritiikki 10
	10. Prostituutiotutkimus 11
	11. Feministinen argumentaatio 12
	12. Seksiasiakkuuden tai koko prostituution kriminalisoinnin seuraukset 13

1. Meillä on oikeus tulla kuulluksi

Prostituutioon liittyvässä keskustelussa on ollut ikävänä piirteenä se, että eräät keskustelijat ovat johdonmukaisesti pyrkineet estämään seksityöntekijöiden mahdollisuuden osallistua itseään koskevaan julkiseen keskusteluun.

Julkisuudessa esiintyneiden prostituoitujen esittämiä näkökulmia on voitu mitätöidä toteamalla kyseessä olevan ”harvinainen eliittiprostituoitu”, joka ”ei edusta enemmistöä”. Samakin prostituoitu on toisessa yhteydessä joutunut tyrmätyksi sen takia, että hänen on katsottu olevan syrjäytynyt, joka ei ymmärrä omaa parastaan.

Kun olemme yrittäneet tuoda julkisuudessa esiin sitä, kuinka yleistä seksibisneksen harjoittaminen on kaikesta salaailusta huolimatta, niin meitä on syytetty seksibisneksen arkipäiväistämisestä. Meitä on vaiennettu myös sillä perusteella, että me edustamme ”seksiteollisuuden etuja”.

Mielestämme meillä on oikeus tulla kuulluksi juuri siksi, että me edustamme seksialalla työskenteleviä ja juuri siksi että seksibisnes on meidän arkipäiväämme. On kyse meidän ihmisoikeuksistamme, elinkeinostamme sekä mahdollisuuksistamme vaikuttaa omiin työoloihimme.

Me seksialalla toimivat ammattilaiset – seksiseuralaiset eli prostituoidut, stripparit, dominat, pornomallit ja puhelinseksityöntekijät – olemme aikuisia ihmisiä ja haluamme tulla kohdelluiksi tasavertaisina kansalaisina.

Jokainen meistä tekee työtään omalla tavallaan ja jokainen meistä on yksilö, joka koee asiat omalla tavallaan. Silti meillä on paljon yhteistä. Useille seksityö itsessään ei ole mikään ongelma, vaan yleisin ongelmien syy on seksialaan liittyvä häpeäleima, joka aiheuttaa turhaa salaailun tarvetta ja ongelmia. Seksipalvelualan epämääräinen asema lain edessä aiheuttaa turvattomuutta ja ongelmia työhömmme. Seksibisneksen yksi-

oikoinen syyttäminen kaikesta mahdollisesta loukkaa meitä, jotka haluamme tehdä työmme hyvin ja ammattimaisesti.

Välillä prostituutiokeskustelu on vaikuttanut siltä, että epämääräisten ja laajojen käsitteiden käytöllä on tarkoituksellisesti niputettu yhteen aivan eri asioista johtuvia ongelmia ja siten pyritty peittämään argumentaation puutteita.

Mielestämme asioista pitää puhua suoraan ja avoimesti ja oikeilla nimillä. Seksialaan liittyy erilaisia ongelmia. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi on oleellista kuulla niitä, joita asia kaikista eniten koskee. On tärkeää, että määritellään selkeästi käytettävät käsitteet ja keskusteltavana olevat ongelmat.

Tässä julkilausumassa otamme kantaa muutamaa prostituutiokeskustelussa esiintyneisiin teemoihin. Toivomme, että keskustelu menisi eteenpäin ja syvemmälle ja että erilaiset näkökannat tulisivat kuulluksi.

2. Naiskauppa

Naiskauppa käsitteenä on ongelmallinen, koska sen merkitystä on laajennettu, niin että se käytännössä kattaa koko liikkuvan prostituution. Epämääräisten ja laajojen käsitteiden ongelma on, että ne niputtavat yhteen kovin erilaisia asioita ja ongelmia.

On tärkeää määritellä käytettävät käsitteet mahdollisimman tarkasti, jotta keskustelussa voitaisiin kunnolla paneutua ongelmiin. Silloin kun on kyse valtioiden rajat ylittävästä prostituutiosta, olisi puhuttava liikkuvasta prostituutiosta. Naiskaupasta tulisi puhua silloin, kun toimintaan liittyy pakottamista, valheellisilla lupauksilla houkuttelua tai vapaudenriistoa.

Naiskaupan perusongelma on sama kuin ihmissalakuljetuksessa. Köyhien maiden ihmiset haluavat lähteä etsimään parempaa toimeentuloa rikkaammista maista, siitä huolimatta että he joutuvat lainsuojattomaksi työvoimaksi. Ainakin osa naiskaupan ja ihmissalakuljetuksen uhreista on tietoisia laittomaan maahanmuuttoon ja laittomaan työskentelyyn liittyvistä riskeistä. He kuitenkin tekevät lähtöpäätöksen, koska toive ja tarve paremmasta toimeentulosta on heille niin merkittävä.

Sekä naiskaupan että ihmissalakuljetuksen julmaa todellisuutta on, että osa uhreista joutuu kohtaamaan täysin epäinhimillistä kohtelua. Monet joutuvat alistumaan huonompiin olosuhteisiin kuin olivat etukäteen varautuneet.

Näiden uhrien auttamisen tekee hankalaksi se, että lainsäädäntömme mukaan he ovat samalla myös rikollisia. He ovat rikkoneet maahantulosäädöksiä, he työskentelevät ilman työlupaa pimeillä työmarkkinoilla ja mahdollisesti oleskelevat maassa laittomasti. Useimmiten heidän intressissään on paeta oleskelumaansa viranomaisia, ja he alistuvat mieluummin ansaitsemaan rahaa epäinhimillisissä olosuhteissa kuin joutuvat karkotetuksi takaisin lähtömaahansa.

On väitetty, että seksipalveluiden oston kriminalisoinnilla voitaisiin auttaa naiskaupan uhreja tai estää naiskauppaa. Tällaisella toimenpiteellä ei kuitenkaan ole minkään-

laista vaikutusta niihin olosuhteisiin, joiden takia naiskaupan uhriksi joutuneet ovat tehneet lähtöpäätöksensä. Seksiasiakkuuden kriminalisointi johtaa siihen, että rikollinen paritusorganisaatio saa toiminnasta tiukemman otteen, koska toiminta on entistä suuremmassa määrin lain ulkopuolella. Tämä heikentää uhrien asemaa entisestään.

Tällainen kriminalisointi on naiskaupan ratkaisuyrityksenä toivoton. Kriminalisointi johtaa vain siihen, että rikollisen toiminnan organisoijat ansaitsevat toiminnallaan entistä paremmin ja uhrin uhriutuvat entistä enemmän.

On esitetty myös, että naiskaupan uhreja varten perustettaisiin todistajansuojeluohjelmia ja että osa uhreista voisi saada väliaikaisen tai jopa pysyvän oleskeluluvan, jotta uhrin voitaisiin turvallisesti todistaa paritusorganisaatioita vastaan. Tällaiset toimenpiteet saattaisivat jossain määrin auttaa viranomaisia löytämään keinoja taistelussa rikollisia organisaatioita vastaan. Seksipalveluiden oston kriminalisointi kuitenkin vaikeuttaisi viranomaisten mahdollisuuksia löytää eniten avun tarpeessa olevia naiskaupan uhreja.

Mikäli uhreja halutaan oikeasti auttaa, on keskityttävä toimenpiteisiin, joilla voidaan löytää eniten apua tarvitsevat. Heille tulee tarjota sellaista apua, joka vastaa heidän omiin tarpeisiinsa. Tämän toiminnan onnistumisen edellytyksenä on, että tunnustetaan tosiasiat uhrin kannalta: hän on tullut maahan ansaitsemaan rahaa. Jos prostituoitua yritetään väkisin pelastaa pois prostituutiosta, ei auttaminen voi onnistua.

Palermion sopimuksen lisäpöytäkirjan naiskauppa-käsitteen määrittely aiheuttaa tulkintaongelmia juuri tässä kysymyksessä, koska siinä todetaan, ettei naiskaupan uhrin alkuperäisellä suostumuksella ole merkitystä. Mikäli prostituoitu joutuu elämään tai työskentelemään orjuuden kaltaisissa olosuhteissa tai joutuu vastoin tahtoaan jatkaamaan prostituutiossa, silloin alkuperäisellä suostumuksella ei tulekaan olla merkitystä. Muissa tapauksissa henkilön oman suostumuksen tai intressin huomiotta jättäminen aiheuttaa ongelmia.

Naiskauppa on erittäin kielteinen ilmiö, jota tulisi pyrkiä rajoittamaan. Naiskaupan uhreille tulisi saada apua. Naiskaupan estämisen ja uhrien auttamisen onnistumisen kannalta on oleellista, että tarkemmin määritellään millaisesta naiskaupasta on kysymys ja missä pahimmat ongelmat ovat.

Naiskaupan suurin ja tärkein syy on köyhyys, joka ajaa ihmiset etsimään parempaa toimeentuloa rikkaammista maista. Siksi maailmanlaajuinen köyhyyden vastainen toiminta on kaikkein tärkeintä. Naiskauppaa tulee ehkäistä myös valistuksen avulla, niin että ihmisillä ei olisi totuudenvastaisia odotuksia omista mahdollisuuksistaan rikkaammassa maissa.

Kansainvälisen rikollisuuden vastaista toimintaa tulee tehostaa. Naiskauppaa ja ihmiskauppaa harjoittavien rikollisjärjestöjen kiinni saamiseen tarvitaan suoraan rikollisjärjestöjen toimintaan kohdistuvaa lainsäädäntöä, joka antaa viranomaisille tehokkaat tutkintavaltuudet.

Nykyinen parituslaki, joka niputtaa yhteen asiallisesti toimivat seksipalvelut ja rikollisen paritustoiminnan on tehoton naiskaupan torjunnassa. Parituslaki vaikeuttaa lail-

lisesti ja asiallisesti järjestettyjä seksipalveluita, mutta antaa heikot tutkintavaltuudet rikollisesti järjestetyn naiskaupan tutkintaan. Paritusta koskevaa lakia on korjattava niin, että se puree paremmin rikollisjärjestöihin eikä estä asiallisesti järjestettyjä seksipalveluita.

3. Paritus

Rikoslain 20 luvun (Seksuaalirikoksista) 9 § (Paritus) määrittelee paritukseksi kaiken toiminnan, jossa hankitaan taloudellista hyötyä maksullisten seksipalveluiden organisoimisesta.

Lain taustalla on ajatus, jonka mukaan kukaan ei voi vapaaehtoisesti omasta halustaan työskennellä seksipalvelutyössä, vaan seksipalveluita tarjoavat nähdään vailla omaa tahtoa olevina uhreina, joita tulee suojella parittajan toiminnalta.

Kuitenkaan prostituoitu ei voi olla paritusrikoksen asianomistaja eikä voi saada uhrina korvausta niin kuin muiden seksuaalirikosten uhrin. Niinpä parituspykälän sijaitseminen seksuaalirikosten yhteydessä on epälooginen. Jo tämä paljastaa parituspykälän perustelun ongelmallisuuden.

Prostituotujen kannalta laki on erittäin ongelmallinen, koska se ei kerro, miten prostituutiota voisi harjoittaa laillisesti. Parituspykälän mukaan on selvää, että työtä ei ole mahdollista tehdä työsuhteessa eikä prostituoiduilla ole mahdollisuutta perustaa yhdessä liikeyritystä.

Parituspykälä vaikeuttaa myös muita seksialan palveluita tarjoavien työtä, koska laki on kirjoitettu niin laveasti, että mikä tahansa seksialan palvelu, jossa tavoitellaan seksuaalista kiihotusta tai mielihyvää, voidaan katsoa toiminnaksi, johon tulisi soveltaa parituspykälää.

Tämä on johtanut siihen, että seksialan palveluita tarjoavat yritykset joutuvat käyttämään mainonnassaan vihjailevia lupauksia, koska asiallisen ja suoran informaation antaminen saattaisi johtaa paritussyytteen. Suoraan seksiin viittaavia (ja jopa yli-ampuvia) mainoslupauksia ovat pystyneet antamaan vain puhelinseksiyritykset ja muut sellaiset yritykset, joilla ei toiminnan luonteen takia ole pelkoa paritussyyttestä.

Parituspykälä ei suojele seksialalla työskenteleviä, koska se ei tunnusta seksialan työntekijöiden oikeutta turvallisiin työoloihin. Päinvastoin se asettaa kyseenalaiseksi koko elinkeinomme.

Nykyinen parituslaki palvelee ainoastaan rikollisten paritusjärjestöjen etua, koska laki estää laillisesti järjestettyä seksiliiketoimintaa ja vaikeuttaa itsenäisesti toimivien seksityöntekijöiden toimintaa.

Paritusta koskevaa lakia on muutettava siten, että laki tunnustaa mahdollisuuden harjoittaa seksityötä ja seksiliiketoimintaa laillisesti. Samalla on tiukennettava lakia siten, että se parantaa viranomaisten mahdollisuuksia puuttua rikollisten paritusorganisaatioiden toimintaan.

Paritus tulee määritellä toiminnaksi jossa

- pakottamisen, uhkailun tai kiristyksen avulla käytetään hyväksi toisen harjoittamaa seksityötä
- painostetaan tai pakotetaan joku ryhtymään seksityöhön tai vastoin tahtoaan jatkamaan seksityössä
- tai käytetään seksiliiketoiminnassa hyväksi henkilöä, jolla ei ole laillisia työntekijän oikeuksia.

Lisäksi parituspykälään on otettava samankaltainen vakavuusasteikko kuin muissakin rikoksissa: lievä-tavallinen-törkeä. Parituspykälä olisi myös syytä siirtää seksuaalirikosten yhteydestä esimerkiksi väkivaltarikosten tai talousrikosten yhteyteen.

4. Rikollista vai laillista toimintaa?

Usein viitataan siihen, että prostituutio kytkeytyy rikolliseen toimintaan aivan kuin prostituutio luonnostaan olisi rikollista. Tällaisen argumentin käyttäjät jättävät huomiotta sen, että lainsäädäntömme on tehnyt prostituution laillisen harjoittamisen huomattavan vaikeaksi.

Koska rikoslain parituspykälän mukaan kaikki prostituution taloudellinen organisointi on rikollista toimintaa, on yksin toimiva yksityisyrittäjä ainoa laillinen tapa toimia prostituoituna. Yksityisyrittäjäksi ryhtymisen kynnys on yhteiskunnassamme huomattavan korkea, joten käytännössä useimmat seksityöntekijät hankkivat toimeentuloa myymällä palveluitaan pimeästi. Erityisesti silloin, kun seksityö on sivutoiminen lisätulonlähde, on kynnys erityisen korkea.

Laillisesti yrittäjänä toimimiseen liittyy prostituutiossa myös sellaisia ongelmia, joita ei esiinny muilla toimialoilla. Koska prostituutiota ei virallisesti tunnusteta ammatiksi eikä toimialaksi, joutuu avoimesti yrittäjänä toimiva prostituoitu epävarmaan tilanteeseen monien kysymysten suhteen, kuten toimitilan ja markkinointikanavien etsiminen.

Harmaa talous ei ole ainoastaan seksialan ongelma, vaan se on huolestuttavan yleinen ilmiö useilla toimialoilla. Sen vähentämiseksi ja estämiseksi tarvitaan erilaisia toimenpiteitä, joilla tehdään laillisesti työskenteleminen helpommaksi ja kannattavammaksi.

Prostituutio on otollista liiketoimintaa rikollisjärjestöille, koska laillisesti toimivat kilpailijat puuttuvat tai ovat harvalukuisia. Rikollisjärjestöt eivät välitä siitä, kuinka montaa lakia ne rikkovat. Rikollisjärjestöjen liikeideana on tehdä rahaa toiminnalla, jota muut eivät voi tehdä, koska se on laitonta.

Rikollisuuden estämiseksi ja rikollisten kiinnisaamiseksi olisi tehtävä selvä ero asiallisesti toimivan seksiliiketoiminnan ja rikollisen toiminnan välille. Asiallisesti toimiville prostituoituille sekä muille seksityöntekijöille ja seksiyrittäjille on luotava paremmat mahdollisuudet toimia laillisesti. Alaan liittyvää harmaata taloutta on vähennettävä helpottamalla yrittäjäksi ryhtymistä ja yrittäjänä toimimista.

Suurin haaste prostituutioon liittyvän rikollisuuden torjunnassa on kansainvälisen naiskaupan torjunta. Tämän toiminnan tehostamiseksi tarvitaan naiskaupan vastaista lainsäädäntöä, joka mahdollistaisi tehokkaat tutkintatoimenpiteet.

5. Ihmisoikeudet seksityössä

Ihmisoikeudet ovat seksibisneskeskustelussa tärkeä mutta myös ongelmallinen näkökulma.

Hankaluutena on, että prostituutiota koskevien ihmisoikeussopimusten taustalla on ns. abolitionistinen ajattelumalli eli ideologia, joka näkee prostituution orjuuden muotona. Niinpä ihmisoikeussopimukset yksioikoisesti vaativat toimenpiteitä, joilla tukahdutaan prostituutiota riippumatta siitä, onko kyseessä orjuus vai vapaaehtoinen työskentely.

Ihmisoikeussopimukset eivät tunnusta seksityötä työksi, jonka harjoittajalla tulisi olla samankaltaiset järjestäytymistä ja työturvallisuutta koskevat oikeudet kuin muiden alojen työntekijöillä. Ihmisoikeuskeskustelussa on jäänyt aivan liian vähälle huomiolle seksityöntekijöiden oikeus toimeentuloon ja oikeus harjoittaa valitsemaansa elinkeinoa.

Oikeus seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen tulisi ymmärtää nykyistä laajemmin, niin että se koskisi myös seksityöntekijöitä. Tämän oikeuden tulee sisältää oikeus kieltäytyä tekemästä seksityötä. Mutta sen tulee sisältää myös oikeus tehdä seksityötä turvallisesti ja laillisesti. Seksityön luonteesta johtuen jokaisella seksityöntekijällä tulee myös olla oma henkilökohtainen oikeus ja tosiasiallinen mahdollisuus määritellä omat rajansa, niin että jokainen voi itse valita, mitä seksuaalitoimintoja haluaa tehdä työseen ja mitä taas ei.

Työhön ja toimeentuloon liittyvät ihmisoikeudet on laajennettava koskemaan myös seksityötä tekeviä, niin että seksityöntekijöillä olisi oikeus työskennellä valintansa mukaan itsenäisenä yrittäjänä tai työsuhteessa. Heillä tulee olla samanlainen järjestäytymisoikeus ja mahdollisuus vaikuttaa omaa työtänsä koskevissa kysymyksissä kuin kaikkien muidenkin alojen työntekijöillä.

Prostituutioon kerääntyy ongelmia myös sen takia, että usein juuri ne yhteiskunnasta syrjäytyneet, jotka eivät onnistu löytämään muuta selviytymiskeinoa, ajautuvat prostituutioon. Tällaisessa tapauksessa ongelmat eivät johdu prostituutiosta, joten niitä ei myöskään voi ratkaista parantamalla prostituoitujen ihmisoikeuksia. Näiden prostituutioon epäammattimaisesti ajautuneiden kohdalla ongelmien syyt johtuvat mm. päihdeongelmista, työttömyydestä, mielenterveysongelmista ja köyhyydestä.

Yhteiskunnan tukipalvelujen vähentyminen, työelämän vaatimusten kiristyminen ja yhteiskunnan yleinen ilmapiirin koventuminen aiheuttaa syrjäytymistä, jota ei voida estää prostituutiota kriminalisoimalla. Syrjäytymisen estäminen ja riittävien sosiaali- ja terveyspalveluiden tarjoaminen on tärkein keino pyrittäessä estämään syrjäytymisestä johtuvaa prostituutiota.

Maailmanlaajuisesti tarkasteltuna suurin prostituutioon liittyvä ihmisoikeusongelma on köyhyys. Köyhyys ja muiden toimeentulokeinojen puuttuminen ajaa prostituutioon naisia, lapsia ja miehiä, joille prostituutio näyttäytyy ainoana elinkeinona. Oikeus kieltäytyä seksityöstä on tällaisessa tilanteessa pelkkää teoriaa, jonka toteutumista ei auta prostituution vastainen taistelu.

Jotta seksuaalinen itsemääräämisoikeus ja elinkeinon valitsemisen vapaus voisivat toteutua, on ihmisillä oltava todellisia valinnan mahdollisuuksia. Köyhyyden vastainen taistelu, kaikkien saatavilla olevat koulutusmahdollisuudet ja toimivan perusturvan rakentaminen ovat perustavinta ihmisoikeustyötä, jolla voidaan ehkäistä vasten omaa tahtoa prostituutioon ajautumista.

6. Uhrin prostituutiossa

Prostituutiokeskustelussa tehdään usein yleistyksiä, joissa prostituoidut nähdään yksioikoisesti vailla omaa tahtoa olevina uhreina, joita parittajat ja asiakkaat vain käyttävät hyväkseen. Lähes kaikki prostituoidut kokevat tällaisen yleistyksen itseään loukkaavana, koska he ovat yleensä normaaleja aikuisia ihmisiä, jotka haluavat itse ottaa vastuun omista valinnoistaan ja tekemisistään. Seksialalla on monia terveitä ja tasa-painoisia ihmisiä, joiden työhön ei liity mitään erityisiä ongelmia.

Kuitenkin monet prostituoiduista työskentelevät sellaisissa oloissa tai sellaisten olosuhteiden takia, että heitä voidaan pitää ainakin jossain suhteessa uhrina. Nämä uhriuttavat tekijät ovat kuitenkin monenlaisia ja osa niistä on täysin riippumattomia itse prostituutiosta. Jos uhriutumista halutaan estää tai uhria halutaan auttaa, olisi kyettävä näkemään, mitkä asiat uhriuttavat ja mitkä asiat voisivat tukea ja auttaa uhriksi joutuneen selviämistä.

Kun ihminen pakotetaan toimintaan vastoin tahtoaan, on kyse orjuudesta. Orjuus on kiellettyä ja sen tulee olla kiellettyä niin seksialalla kuin kaikessa muussakin toiminnassa.

Myös vapaaehtoisesti omasta valinnasta tehtävään työhön voi liittyä ongelmia, jotka uhriuttavat työntekijää. Ongelmien ratkaisemisen kannalta on kuitenkin oleellista ottaa huomioon henkilön omat intressit. On eri asia tehdä työtä pakotettuna orjuudessa tai tehdä työtä omasta valinnastaan.

Lisäksi on nähtävä ero siinä, johtuvatko ongelmat prostituutiosta tai prostituution harjoittamiseen liittyvistä olosuhteista vai ovatko ne alun perin olleet syynä prostituutioon ajautumiseen. Samakin ongelma, esim. päihdeongelma, voi jonkun prostituoidun kohdalla johtua työhön liittyvästä stressistä ja jonkun toisen kohdalla se onkin syy prostituutioon.

Ongelmien ratkaisemisen ja uhrien auttamisen kannalta olisi kyettävä siirtymään yleistävästä prostituutiokeskustelusta eriytyneempään keskusteluun. Siksi tarvitaan myös tarkempia käsitteitä. Pakotettuna tapahtuvaa seksitoimintaa tulisi kutsua seksiorjuudeksi. Vastaavasti vapaaehtoisesti ja ammattimaisesti prostituoituna toimivista olisi parempi käyttää ilmaisua seksityöntekijä. Yhteiskunnasta syrjäytyneen prostituutioon

ajautuneen kohdalla taas prostituutio saattaa olla pelkkä oire tai selviytymisyritys, ja varsinainen ongelma on esim. työttömyys, mielenterveysongelmat tai päihdeongelmat.

Käytännössä prostituoidulla lähes aina on intressi toimia prostituutiossa, koska hän ansaitsee sillä toimeentulonsa. Mikäli prostituoitua halutaan auttaa, se ei onnistu toimimalla vastoin prostituoidun omaa intressiä. Sen sijaan on löydettävä sellaisia auttamiskeinoja, joilla voidaan tukea prostituoitua itseään löytämään parempia vaihtoehtoja. Jonkun kohdalla se voi merkitä jonkin muun toimeentulokeinon löytämistä. Toisten kohdalla se voi merkitä prostituution työolojen parantamista. Joidenkin kohdalla tarvitaan apua niihin taustalla oleviin sosiaalsiin tai henkilökohtaisiin ongelmiin, jotka ovat aiheuttaneet prostituutioon ajautumisen.

On olemassa yksi uhriuttamiseen liittyvä mekanismi, joka on yhteinen niin menestyville ammattiprostituoiduille kuin ongelmiensa takia prostituutioon ajautuneille syrjäytyneille. Voimakas häpeäleima, jota yhteiskunnassamme lyödään kaikkiin seksialan toimijoihin, ei voi olla vaikuttamatta kenenkään itsetuntoon ja työtyytyväisyyteen. Prostituution syyttäminen kaikesta mahdollisesta pahasta, jota prostituutiokeskustelussa on tuotu esille, tuntuu olevan tämän ajan noitavainoa. Tällainen syyllistäminen tuntuu erittäin pahalta ja kohtuuttomalta, varsinkin kun suurin osa prostituoituista on kykenemättömiä vastaamaan näihin syytöksiin juuri sen takia, että he tämän häpeäleiman ja prostituoitujen turvattoman juridisen aseman vuoksi joutuvat pitämään harjoittamansa prostituution salassa.

Me seksialalla toimivat tiedämme, että meidän työllämme on myös paljon positiivista merkitystä ja että ne maailman pahuudet, joista meitä syyllistetään, ovat monimutkaisia asioita, joihin todellisuudessa vaikuttavat monet eri tekijät. Me tunnemme myös seksialaan liittyvät ongelmat, mutta toivoisimme, että niistä voitaisiin puhua asiallisesti ja kaikkia osapuolia kunnioittavasti. Syyllistämällä ja uhriuttamalla julkisuudessa tapahtuvan prostituoitujen joukkokiusaamisen pitää loppua.

7. Eettinen näkökulma

Usein keskustelussa viitataan moraaliin ikään kuin kaupallinen seksi jotenkin automaattisesti olisi aina moraalitonta. Tämä näkemys on taustalla silloin, kun vaaditaan seksiasiakkuuden kriminalisointia siksi että se olisi ”vahva signaali yhteiskunnalta”, ettei seksin ostaminen ole hyväksyttävää.

Tällainen ehdoton moraalituomio on vaarallinen, koska se helposti johtaa ajattelutapaan, jonka mukaan kaupallisten seksipalveluiden ostaminen olisi sellainen moraalinen lankeaminen, jonka jälkeen millään ei olisi mitään väliä, koska toiminta joka tapauksessa nähdään täysin moraalittomana.

Seksipalveluiden ostamisen moralisointi ei suojele seksityöntekijöitä. Seksiasiakkaiden ja seksipalveluiden moralisointi ei pysäytä niitä, jotka käyttävät seksipalveluita täysin itsekkäästi ja toisesta välittämättä. Moraalituomio ainoastaan lisää niiden ahdistusta, jotka haluavat käyttää seksipalveluita moraalisesti perustellulla tavalla loukkamatta seksityöntekijöitä.

Sekä seksityöntekijöiden että asiakkaiden hyvinvoinnin kannalta on tärkeää tunnustaa ja nähdä, että seksipalveluiden ostamisessa ja myymisessä voi ja pitää noudattaa eettisiä pelisääntöjä. Myös seksibisnestä voi harjoittaa enemmän tai vähemmän moraalisesti perustellulla tavalla.

Seksialalle tarvitaan eettisiä pelisääntöjä, joilla määritellään moraalisesti hyväksyttävät ja tavoiteltavat tavat järjestää seksiliiketoimintaa. Tarvitaan moraalisia pelisääntöjä, jotka ohjaavat seksiyrittäjien ja seksityöntekijöiden toimintaa sekä moraalissääntöjä, jotka kertovat seksiasiakkaille, mitä asioita on otettava huomioon seksipalveluita ostettaessa, niin että ostaminen ei olisi hyväksikäyttöä.

Tällaisia pelisääntöjä Seksialan Liitto aikoo ruveta kehittämään yhteistyössä eri seksialan toimijoiden kanssa.

8. Terveysnäkökulma

Prostituutiota on vaadittu kiellettäväksi tai rajoitettavaksi myös terveyteen liittyvillä argumenteilla. Prostituutio on nähty sukupuolitautilien ja epäterveen seksuaalisuuden levittäjänä. Myös vaatimukset yhteiskunnan ylläpitämistä bordelleista pakollisine terveystarkastuksineen johtunevat siitä, että prostituutio nähdään terveysuhkana, joka pitäisi eristää ympäristöstään.

Tartuntatautilistojen mukaan Suomessa prostituutiokontakteista saadut tartunnat eivät kuitenkaan ole valtakunnallisesti merkittävä tartuntalähde. Saksassa on jopa todettu ammattimaisten prostituoitujen sukupuolitautiltartuntojen olevan vähäisempiä kuin koko väestöllä keskimäärin.

Silloin kun prostituoitu pystyy itse vaikuttamaan omiin työoloihinsa, ovat turvaseksiin liittyvät asiat yleensä kunnossa, sillä suurin osa prostituoituista haluaa suojautua tartunnalta. Niinpä parasta turvaseksin ja terveyden edistämistä on tukea seksityöntekijöiden omaehtoista oman elämän ja omien työolojen hallintaa.

Prostituution tai prostituutioasiakkuuden kriminalisointi on selvä uhka turvaseksin kannalta, koska kriminalisointi rajoittaa prostituoitujen mahdollisuuksia kontrolloida omia työolojaan ja vaatia asiakkaalta turvaseksin noudattamista. Erityisen huolestuttavaksi tilanne muuttuu, jos kondomeita voidaan käyttää todisteena prostituution harjoittamisesta.

Syytökset siitä, että kaupallinen seksi olisi jotenkin epätervettä, perustuvat enemmän moraaliseen paheksuntaan kuin todelliseen terveyden arviointiin. Maksullisessa tilanteessa tapahtuva seksi on samalla tavalla monimuotoista kuin ihmisten harjoittama seksi muutenkin. Missä tahansa seksuaalisessa kanssakäymisessä voi olla terveitä tai epäterveitä piirteitä.

Meidän seksialalla työskentelevien kokemuksen mukaan mahdollisuus käyttää kaupallisia seksipalveluita saattaa joskus olla hyvinkin tärkeä asia asiakkaan mielenterveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Vastaavasti olemme nähneet, miten seksikäyttäyty-

misen perusteeton leimaaminen epäterveeksi, häpeälliseksi, vaaralliseksi ja epänormaalksi aiheuttaa ihmisille ongelmia.

Erityisen vastenmielistä on se rikolliseksi ja sairaaksi julistaminen, jonka kohteeksi asiakkaamme ovat joutuneet. Tällainen häpäiseminen ja syyllistäminen on terveystieteiden näkökulmasta katsottuna yhtä tyhmää toimintaa kuin katolisen kirkon harjoittama turvaseksivalistus: kondomeita ei tarvita, koska avioliiton ulkopuolella tapahtuva seksi on joka tapauksessa kiellettyä.

Seksialan Liitto haluaa rohkaista ihmisiä sellaiseen terveeseen seksuaalisuuteen, jossa kunnioitetaan jokaisen omia rajoja ja toiveita, niin että ketään ei pakoteta tai suostutella mihinkään vastoin omaa tahtoaan, mutta että ketään ei myöskään turhaan syyllistetä sellaisesta seksitoiminnasta, jossa ei vahingoiteta ketään.

9. Markkinatalouden kritiikki

Prostituution vastaisessa keskustelussa on käytetty argumentteja, jotka voi nähdä samalla koko markkinataloutta kritisoivina. Tällaisia perusteiltaan kapitalismin vastaisia ovat mm. seuraavat väitteet:

- ”Kaikki ei saa olla kaupan.”
- ”Seksiteollisuuden kasvu perustuu keinoitekoisten kulutustarpeiden luomiseen.”

Markkinataloutta ja rahan valtaa voidaan aiheellisesti kritisoida monista asioista. Yhä useampien asioiden siirtymien rahatalouden piiriin ei ole ollut joka suhteessa onnellista kehitystä. Jopa aivan perustavat inhimillisen välittämisen ja hoivan muodot, kuten sairaiden, vanhusten ja lasten hoito, on siirtynyt perheen ja suvun piiristä markkinatalouden piiriin, kun jopa yhteiskunnan ylläpitämät hoivapalvelut toimivat nykyään tulostavasti markkinatalouden pelisääntöjen mukaan.

Yksittäisen toimialan syyttäminen muita pahemmaksi ”kaiken kauppaajaksi” tai ”keinoitekoisten kulutustarpeiden luoja” kuulostaa tekopyhältä hurskastelulta, kun koko yhteiskuntamme toimii nykyään rahatalouden ympärillä ja rahasta on tullut monissa asioissa tärkein tai ainoa mittari. Löytyy myös monia toimialoja, joiden luomat kulutustarpeet ovat paljon keinoitekoisempia kuin seksipalveluiden kulutustarve.

On varmasti aiheellista muistuttaa moneenkin eri asiaan, että kaikki ei saa olla kaupan. Markkinatalouden kritisoimisessa olisi kuitenkin otettava huomioon, että yksittäisen ihmisen valinnanmahdollisuudet ovat rajatut. Me tarvitsemme rahaa ja meidän on ansaittava rahaa voidaksemme elää tässä yhteiskunnassa.

Me seksialalla toimivat ajattelemme, että seksipalveluita voi myydä ja ostaa tavalla, jossa kaikki ei ole kaupan. Seksialalla niin kuin kaikessa muussakin liiketoiminnassa on otettava huomioon muitakin arvoja kuin raha.

10. Prostituutiotutkimus

Prostituutiokeskustelussa viitataan usein tutkimuksiin, mutta viittaaminen tapahtuu yleensä epämääräisesti ja tarkemmin yksilöimättä, minkälaisista tutkimuksista on kyse.

Prostituutio on laaja ilmiö, joka kattaa hyvin monenlaisia toimijoita, joista suurin osa on salassa ja piilossa. Edustavan tutkimuksen tekeminen koko prostituutiokentästä on hyvin vaikeaa.

Prostituutiotutkimusten otos on lähes aina hyvin rajallinen. Usein tutkimuksen kohteeksi löydettyt prostituoidut ovat jonkin auttamisjärjestelmän asiakkaita tai esimerkiksi jossakin tietyssä julkisesti tunnetussa paikassa toimivia prostituoituja. Tällaiset prostituoidut muodostavat kuitenkin pienen vähemmistön koko kentästä. Lisäksi suuri osa prostituoiduista kieltäytyy tutkimusyhteistyöstä, koska he kokevat tutkijat vihollisiksi, jotka haluavat urkkia tai väkisin ”pelastaa” heitä ulos prostituutiosta.

On olemassa tutkimustuloksia, jotka kertovat suurimman osan tutkituista prostituoiduista olevan esimerkiksi inestin uhreja. Tällaisista tutkimuksista ei kuitenkaan voi vetää minkäänlaisia johtopäätöksiä koko prostituutiosta, koska tutkimuksen kohteena ei ole ollut edustava otos koko prostituutiokentästä. Tutkimus kertoo ainoastaan siitä kohderyhmästä, jota on tutkittu.

Prostituutiokeskustelussa kuulee usein viitattavan myös sellaisiin ”tutkimuksiin”, joita ei oikeastaan ole olemassakaan. Esimerkiksi väite, että Ruotsissa olisi tutkimusten mukaan pääosin myönteisiä kokemuksia seksiasiakkuuden kriminalisoinnista, on harhaanjohtavaa. Ainoa ”tutkimus”, joka väitteen tueksi löytyy, on Gallup-tutkimus, jonka mukaan 80% ruotsalaisista on tyytyväisiä lakiin. Mitään kunnollista, tieteellisesti pätevää ja kattavaa tutkimusta lain vaikutuksista ei ole tehty.

Prostituution vastustajat väittävät joskus ”tutkimuksiin viitaten”, että bordellien laillistaminen esim. Australiassa on johtanut myös laittomien bordellien lisääntymiseen. Tämmänkään väitteen tueksi ei kuitenkaan löydy tieteellisesti pätevää tutkimusta.

Stakesin prostituution ehkäisyprojektissa pyritään etsimään mahdollisimman paljon hyvältä kuulostavia perusteluita prostituutioasiakkuuden kriminalisoinnille. Perusteluita on yritetty pukea tutkimuksen tuloksiksi, mutta todellisuudessa Stakesin harjoittama ”prostituutio-tutkimus” on täydellinen fiasko, joka ei täytä edes alkeellisia tieteellisen tutkimuksen edellytyksiä. ”Tutkimuksen” johtopäätöksiä on jo laajasti esitelty tiedotusvälineissä ja seminaareissa, vaikka kyseinen tutkija ei ole vielä julkaissut yhtään tieteellistä artikkelia tai tutkimusta. Kun tutkimuksen lopputulos on etukäteen päätetty, ei voida puhua tutkimuksesta vaan kyseessä on pelkkä politikointi ja vallankäyttö.

Olemattomiin tai puutteellisiin tutkimuksiin viittaaminen ja rajattujen tutkimusten virheellinen yleistäminen koko prostituutiokenttään on nykyisessä nopeatempoisessa mediassa aivan liian helppoa. Toimittajilta ja tiedotusvälineiltä tarvittaisiin entistä enemmän tutkivan journalismin harjoittamista, jotta prostituutiotutkimuksiin liittyvät tosiasiat tulisivat esille.

11. Feministinen argumentaatio

Prostituution vastaisessa keskustelussa on käytetty paljon erilaisia feministisiä argumentteja, kuten

- ”Porno ja prostituutio loukkaa naisia”
- ”Prostituutio on sukupuolittunutta väkivaltaa”
- ”Nainen ei saa olla kauppatavaraa”
- ”Seksibisnes ylläpitää huora-madonna-stereotypiaa”

On ymmärrettävää, että jotkut kokevat kaupallisen seksin loukkaavana tai muuten kielteisenä asiana, koska seksuaaliasiat ovat hyvin henkilökohtaisia ja ihmisillä on seksiin liittyvistä asioista erilaisia mielipiteitä.

Yleistävät väitteet, että seksibisnes jotenkin perustavalla tavalla loukkaisi kaikkia naisia tai että seksibisnes sinänsä olisi jonkinlaista väkivaltaa, ovat ideologisia kannanottoja. Kuitenkin niitä usein käytetään prostituutiokeskustelussa ikään kuin ne olisivat objektiivisia tosiasioita. Yhtä hyvin voitaisiin kritisoida mitä tahansa naisvaltaista ammattia stereotyyppisten roolimallien pönkittämisestä tai mitä tahansa liiketoimintaa ihmisten häikäilemättömästä käyttämisestä pelkkänä ostettavana tuotannontekijänä.

Prostituutiosta puhuminen ”itsensä myymisenä” tai ”naisten ostamisena” on sellainen ideologinen kannanotto, jota monien seksityöntekijöiden on vaikea ymmärtää. Ei ole olemassa työtä, jota voisi tehdä olematta fyysisesti paikalla työnsä ääressä. Monessa palveluammattissa on luonnollisena osana asiakkaan fyysinen koskettaminen. Minkälaista naiskuvaa edustaa näkemys, jonka mukaan nainen tehdessään seksuaalisia palveluita asiakkaalle myy itseään? Onko naiseus siis riippuvainen naisen seksuaalisesta pidättyvyydestä ja siveydestä? Miksi muiden henkilökohtaisten avujen ja taitojen käyttöä ei pidetä itsensä myymisenä?

On olemassa paljon naisia, jotka eivät pidä seksiliiketoimintaa loukkaavana. On myös paljon naisia, jotka viihtyvät seksityössä. Myös heillä pitää olla oikeus määritellä ja kokea oma naiseutensa omalla tavallaan. Suhtautuminen seksibisnekseen ei ole asia, josta voisi olla olemassa kaikkien naisten yhteistä mielipidettä.

Huora-madonna-stereotypiaa ylläpitää prostituution vastainen ideologia, joka jakaa naiset kahteen kategoriaan: niihin jotka ovat langenneet prostituutioon ja niihin jotka ovat säilyttäneet ”oikeanlaisen naiseutensa”. Rärkeimmillään tämä tulee esille, kun prostituutiota vastustetaan sillä perusteella, että kyse on ”kaikkien naisten yhteisestä edusta”. Tällainen argumentaatio sulkee seksityöntekijät naiskategorian ulkopuolelle. Sen takia monien seksialalla työskentelevien naisten on mahdotonta samaistua feminismiin.

Me seksialalla työskentelevät ajattelemme, että musta-valkoiset stereotypiat eivät vastaa todellisuutta, vaan jokainen on ainutlaatuinen yksilö. On luonnollista että ihmiset ovat erilaisia, joten myös naiset ovat erilaisia ja naiskuvat ovat hyvin moninaisia. Tasa-arvo ei saa tarkoittaa samanlaisuutta vaan toisen kunnioittamista.

On myös olemassa feministisiä suuntauksia, jotka kannattavat seksityöntekijöiden itsemääräämisoikeutta ja heidän työolojensa parantamista. Olisi kaikkien kannalta pa-

rempi, että saataisiin aikaan seksityöntekijöiden ja muiden naisten yhteinen rintama, koska vain siten voidaan löytää keinoja päästä kohti miellyttävämpää ja tasa-arvoisempaa seksuaalikulttuuria.

12. Seksiasiakkuuden tai koko prostituution kriminalisoinnin seuraukset

Seksiasiakkuuden kriminalisointi johtaisi siihen, että prostituoitujen lisäksi myös asiakkaat ovat rikollisorganisaatioiden kiristettävissä. Rikollisorganisaatioiden taloudelliset voitot kasvavat, koska niiden ote toimialasta tiukkenee.

Naiskaupan uhrit jäävät piiloon, kun asiakkuuden kriminalisointi pakottaa toiminnan entistä piiloisemmaksi ja viranomaisresursseja tuhlataan asiakkaiden jahtaamiseen.

Toimialan työturvallisuus huononee myös niiden kohdalla, jotka ovat tähän asti voineet toimia turvallisesti ja ilman parittajia. Kriminalisointi lisää asiakkaiden pelkoa ja epävarmuutta, mikä voi aiheuttaa aggressiivista käyttäytymistä. Viranomaisten pakoillemisen takia joudutaan käyttämään epäsuoraa kommunikointia, mikä lisää väärinymmärryksiä, vaikeuttaa turvaseksin vaatimista ja aiheuttaa ongelmia asiakaskontaktiin.

Seksialalla työskentelevien kannalta katsottuna seksiasiakkuuden kriminalisointi ei ole millään tavalla myönteinen asia. Kriminalisointi huonontaa työoloja ja lisää työhön liittyviä vaaroja.

Seksiasiakkuuden kriminalisointi aiheuttaa myös oikeudellisesti ristiriitaisia tilanteita. Voidaanko asiakasta syyttää palvelun ostamisesta, jos palvelun myyjä on virallisesti ja laillisesti toimiva elinkeinonharjoittaja? Jos seksiyrittäjä voidaan velvoittaa todistamaan asiakastaan vastaan, niin tuleeko hänen silloin myös palauttaa asiakkaaltaan saamansa maksu? Onko oikeudenmukaista, että seksityön harjoittaja joutuu maksamaan tulostaan veroa ja silti hänet voidaan velvoittaa oikeudessa todistamaan asiakastaan vastaan?

Mikäli päädytään kriminalisoimaan sekä seksipalveluiden myyminen että ostaminen, on ratkaisu juridisesti johdonmukaisempi kuin pelkkä ostamisen kriminalisointi. Tällaisesta lainsäädännöstä on kuitenkin paljon kokemusta ja tutkimuksia useista eri maista. Prostituution kriminalisointi lisää prostituutioon liittyviä terveystriskejä, ihmisoikeusongelmia ja kärjistää prostituoitujen syrjäytymistä.

Sellainen kriminalisointi, jolla estetään tai vaikeutetaan seksityöntekijöiden elinkeinoa, ei ratkaise mitään, vaan se aiheuttaa lisää ongelmia ja kärjistää entisiä.